

מלחמת ההתשה

כשלושה שבועות אחרי מלחמת ששת הימים, בחודש יוני 1967, שבה ונפתחה אש בגדות תעלת סואץ: המצרים תקפו סיוור של צה"ל, שנע מצפון לקנטרה, וכמה מחיילי ישראל נהרגו. יריות אלה היו הראשונות בסדרה ארוכה של היתקלויות- החל באש צלפים קטלנית וכלה בהתקפות קומנדו, הפגזות תותחים כבדות וירי טילים- שביצעו המצרים עד שהושג עמם הסדר להפסקת אש באוגוסט 1970. סדרת קרבות אלה כונתה "מלחמת ההתשה", בשל אמירתו של נשיא מצרים נאצר, כי אין הוא יכול לכבוש את סיני, אך הוא יכול "להתיש את ישראל ולשבור את רוחה". התקרית שהבהירה לישראל יותר מכול את המצב החדש הייתה טיבוע המשחתת "אילת" מטיל מצרי באוקטובר 1967. המכה הייתה קשה בייחוד בשל מספרם הרב של חללי התקפה זו - 47 איש. ישראל הגיבה בהפגזת בתי זיקוק המצריים בעיר סואץ, ולאורך התעלה נפתחה מלחמת צלפים. כשנה לאחר מכן, בספטמבר 1968, פתחו המצרים לראשונה בהרעשה אדירה מתותחים לאורך התעלה. עשרה מחיילי צה"ל נהרגו ורבים נוספים נפצעו. ישראל הגיבה בהרעשת ערי התעלה. המצרים חזרו על הפגזותיהם ושוב נהרגו חיילים ישראלים רבים. כדי להגן על חיילי צה"ל הוחל אז בהקמת המעוזים לאורך התעלה. ישראל גם ערכה פשיטות לעומק מצרים, ובהן פגעה במתקנים מצריים חיוניים.

סיום המלחמה

נראה היה כי המצרים עומדים לפני שבירה, אך כאן נכנסו לתמונה הרוסים: הם שיגרו כמויות גדולות של טילים נגד מטוסים ויועצים צבאים רבים לעזרת המצרים. בין השאר אירעה התנגשות אווירית בין מטוסי קרב מוטסים בידי טייסים רוסים. בהתנגשות זאת הופלו חמישה מטוסים רוסים. וכן החלו הטילים הרוסיים להפיל מפציצים ישראליים. בסופו של דבר הבינו הרוסים, כי מצרים אינה מוכנה די צורכה למלחמת התשה כה חמורה, וכי היא עלולה להיות מותשת בעצמה. הם שכנעו את המצרים להגיע עם ישראל להסכם הפסקת אש, וזו נכנסה לתוקפה ב-7 באוגוסט 1970. התחושה בישראל הייתה, כי עצם הסכמתה של מצרים להפסקת האש פירושו כישלון שנחלה במלחמת ההתשה. אבל עוד באותו לילה שבו נכנסה הפסקת האש לתוקפה הפרו המצרים את ההסכם וקידמו טילים רבים אל גדות התעלה – צעד שהפצצות ישראל מנעו מהם קודם לכן. ישראל לא הגיבה על המעשה, וטילים אלה גרמו שלוש שנים לאחר מכן, במלחמת יום הכיפורים, אבדות כבדות לחיל האוויר הישראלי.

בגבול ירדן היו עדיין חדירות של מסתננים שמטרתם הייתה לבצע פיגועים נגד הישוב היהודי. להנהגה הירדנית היה ברור, כי למען וודא את נסיגת ישראל מהגדה המערבית, עליה להפסיק בכוח הזרוע את פעילות אש"ף נגד ישראל מגבול ירדן. ב-15 בספטמבר 1970 כיתר צבא ירדן את מחנות הפליטים הפלסטינים ואת זרקה, והחל במבצע למוטט את ההתנגדות הפלסטינים בירדן. לכן נקרא חודש זה ע"י הפלסטינים "ספטמבר השחור".

חיל החימוש במלחמת ההתשה

מלחמת ההתשה מבחינת חיל החימוש התאפיינה במתן אחזקה בשטחים נרחבים שלאחר מלחמת ששת הימים, גודלו של חצי האי סיני שווה לשלוש פעמים מגודלה של מדינת ישראל דאז. פריסת הכוחות בתצורה החדשה חייב את קברניטי החיל לשנות ולשפר את שינוע יחידות החימוש בגזרות הרחוקות.

עיקר הקשיים במלחמה זאת היה בתחום החילוץ. גולת הכותרת של המלחמה מבחינת כוחות החילוץ והחימוש היה מבצע כראמה, שבמהלכו ביצעו ארבעה אנשי חימוש חילוץי טנקים תחת אש ירדנית צולפת, ואף זכו בעיטור המופת, (הסיפור בהרחבה בהמשך).

יחש"ג 650 במלחמה

חיילים רבים מהסדנה הגייסית השתתפו במלחמה הארוכה והמתישה, יחידות המשנה של הסדנה ליוו ותחזקו את היחידות של גיסות השריון בפיקוד הדרום. מעת לעת מספר יחידות עלו לגבול הצפון ואיתם פלגות מהסדנה הגייסית. מבנה היחש"ג הכיל מספר מסגרות: ארבע פלוגות בג'וליס, אחת בצאלים ושתי גש"חים בסיני האחד סדיר 784 והשני בחרום 867.

הסדנה הגייסית הייתה פרוסה על שטח מאוד רחב, דבר אשר הקשה על מפקדיה לתחזק את המחנה, ומקומות רבים נראו עזובים. לפיכך הוחלט לשפר את חזות המחנה ע"י גיוס כארבעים נערים מחוסרי מסגרת שהסדנה אימצה, יחד איתם נרתמו חיילי הסדנה, וכך חל שיפור ניכר במראה המחנה.

מבצע כראמה "תופת"

בשנת 1967 ארגון "הפתח" שמנה 900 לוחמים בהנהגתו של יאסר ערפאת, התמקם בעיירה כראמה שבירדן כדי לבצע את פעולות הגרילה נגד ישראל ביעילות. אט אט השתלטו המחבלים על העיירה והפכו לבירת הטרור.

ב- 18 במרץ 1968 סיפקו המחבלים עילה לממשלת ישראל לפתיחה בפעולת נגד, פיגוע באוטובוס תלמידים סמוך לבאר אורה שבערבה. בפעולה זו השתתפו כוחות שונים וביניהם חיל החימוש. כוחות החימוש הורכבו משני צוותים עיקריים; צוות מהסדנה הגייסית- דוד שילה קח"ש חטיבה 7 ששימש מפקד צוות הסדנה, שמעון גבאי מכונאי טנקים, משה אמיר קשר ומפעיל מערכת הכנת והגרירה, כהן אוריאל מכונאי טנקים ונהג טנק החילוץ. צוות בית הספר לשריון- חיים קאלו מפקד צוות טנק החילוץ למכונאי טנק שוט, דובי ליס מכונאי שוט, אברהם חיזמון מכונאי שוט ונהג טנק החילוץ.

היות שלצוות הסדנה הגייסית לא היה ניסיון קרבי שנדרש כדי לבצע משימות אחזקה בשדה הקרב, החילוצים היו קשים במיוחד. כוח החילוץ של הסדנה הגייסית השתמש בטנק חדיש ומתקדם- השוט החשמלי. הטנק יכול היה לבצע חילוצים ביתר קלות מהשוט המכני של ביה"ס לשריון, ולכן כוח זה נכנס עמוק לתוך שטח האש עם טנקי חטיבה 7 עד צומת שונת נימרין, אזור הלחימה הקשה ביותר בציר הדרומי של המבצע.

פעולת כראמה הייתה דוגמה אחת מיני רבות לביצועי חיל החימוש בכל פעולות הקרב שצה"ל השתתף בהן. פעולות החילוץ היו כרוכות במאמצים פיזיים רבים, בכוח נפשי עז ובתושייה רבה שהתבטאה באלתורים. אלה היו פעולות המשלבות את כל אנשי הצוותים יחד. פעולת החילוץ המשולבת התבטאה בהיענות לקריאת מצוקה באלחוט תוך כניסה לפעולה של אנשי הסדנה הגיסית, ובכך הם היוו את הכוח הראשוני לחילוץ הטנק הפגוע משטח האש. לסיכום, במהלך מבצע תופת פעלו צוותי החילוץ בדבקות במטרה ובאומץ לב לחלץ את כלי השריון ואת צוותיהם כדי להשאיר את שטח האויב "נקי" ככל האפשר מטנקים ישראלים ומחיילים ובעיקר כדי להחזיר את מרב הכלים מן הקרב. פעילותם המיומנת של אנשי החימוש בקרב זה עזרה לצה"ל בהשגת מטרתו הכללית של המבצע והייתה חלק חשוב ומרכזי בתכנון ובתפקוד הכוחות הלוחמים. ציטוט של הרמטכ"ל דאז, רא"ל חיים בר-לב בריאיון לעיתון "במחנה" 23/6/68: "הלוחמים שלנו אנשי השריון, הצנחנים ואנשי החימוש והאחרים, כולם מילאו משימתם במסירות, ביעילות ובדייקנות". לאחר המבצע עוטר כל צוות החילוץ של הסדנה הגיסית בעיטור המופת המרשים.

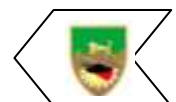
מבצע רביב

פעולה רחבת היקף שהתרחשה במהלך מלחמת ההתשה. בעקבות סדרת פשיטות מצריות שהסבו אבדות כבדות לכוחותינו במעוזי התעלה, הגיב צה"ל ב-9 בספטמבר 1969 בפשיטה משוריית במפרץ סואץ. כוח שכלל טנקי שלל (טיראן), חצה את המפרץ, הונחת בשטח מצרים, נע דרומה ופגע במטרות שונות ובהן בתחנת מכ"ם. הפעולה הייתה מותנית בתמיכה של כוחות חימוש, והצלחתה נשענה לא מעט על תיקון מהיר של כל התקלות. ההצלחה של כוחות החימוש הייתה בזכות ההתארגנות בטרם המבצע.

עם הפסקת האש בחזית המצרית החלה תקופה שקטה יחסית, והסדנה התפנתה לתיקון גנרטורים ולטיפול מחודש במחסני החרום. גם טיפוח חזות המחנה עלה שוב לראש מעייניהם של המפקדים, והתוצאות לא איחרו לבוא: הסדנה זכתה בפרס המשק של צה"ל במשך מספר שנים ברציפות. כדי להרים את המוראל ולהגביר את המוטיבציה והגאווה של חיילי הסדנה שהיו פרוסים במרחב, הוקם צוות הווי שהיה מורכב מחיילי היחידה. "סדנאי השריון" הופיעו בפני החיילים ביחידות השונות ועודדו את רוחם.

להקת סדנאי השריון בראשית דרכה

הניסיון שצברה הסדנה הוביל לפיתוחים מרשימים שסייעו רבות בקידום מטרות החיל. לדוגמה, טנק הפינוי הראשון של צה"ל נבנה בסדנה הגיסית, כך פותח גם כיפת הצריח בטנק כהגנה למפקד.

ביקור הרמטכ"ל – רא"ל יצחק רבין, מפקד גייסות השריון- האלוף ישראל טל, אלוף פיקוד הדרום- חיים בר-לב, מפקד הסדנה- אלי"מ אליהו ברק וסגנו

יחש"מ 652 במלחמה

בתקופת מלחמת ההתשה האווירה הביטחונית בפיקוד מרכז הייתה די סוערת, בייחוד באזור הבקעה, אשר היה למעשה, מרכז הפעילות של הפיקוד. עקב עשרות ניסיונות החדירה של מחבלים מגבול ירדן חדר לתולדות ההיסטוריה המושג "ארץ המרדפים". בחלקן של ניסיונות החדירה נחלנו אבדות רבות בנפש, ומבחינת המחבלים הן היו הצלחה.

בתקופה זו הפעילות של יחש"מ מרכז- כך כונה יחש"מ 652 הגדול, שמנה אז כ- 2500 חיילים- הייתה במגוון תחומי החינוך ובדגש על אחזקה.

האחזקה של היחש"מ התבטאה בעיקר במתן מענה חימושי לביטחון השוטף במוצבים שלאורך קו המים. האחזקה הייתה במישורים רבים; החל בתיקונים של טנקים וכלי רכב וכלה בטיפולים השוטפים בגדר המערכת.

בימים אלו החלה ההתיישבות היהודית בחברון, ובעקבותיה החלה ההסלמה בהתנגדות הפלסטינאית עד כדי אירועי ירי לעבר כלי רכב יהודיים. היחש"מ נדרש למצוא פיתרון יצירתי ומהיר להובלת כוחות באזור חברון. כך נולדה המשאית הממוגנת בדומה למשאית "ספארי" של היום, וכל זאת באמצעים הקיימים ובליוי צמוד של החיל.

מפקד היחש"מ דאז אלי"מ ניצן רפאלי, זוכר בנוסטלגיה שיחידתו נטלה חלק בפרויקט של ליין (שיטת הסרט הנע) של הזחל"מים, הפיתוח היה פיילוט בחיל, ולימים אף הוטמע בשאר הסדנאות.

כמו-כן נזכר מפקד היחש"מ כיצד הוטמע משק החלקים ועיתודם בעזרת המחשבים דאז בכל סדנאות היחש"מ. מפאת מקום הסדנאות ג'יפטליק (גדי) ויריחו הן נדרשו לעבוד סביב השעון, ואף "זכו" לא פעם למטחי ירי מרגמות ומינייהם.